

rk, de geloovige
dige ambt, leer-
ding, straks vol-
gezag en onder-
e zeggen.

Woord Gods.
ke Christus door
in alle drie de

plaatselijke kerk

em.
een plaats voor
lijk, dat er een
rechtmatig ge-
plaatselijke kerk
ere macht de bij
igen mach-

als Hij tot het

ente, zoo brengt

ag uit het ambt,

ind.

van lichamen is,

l niet. Het bindt

en zaak van ge-

het ambt in de

ijn autoriteit om

en twee verhou-

tselijke kerk tot

er Christus, die

n de verhouding

er op aarde, het

der het Woord,

n vertegenwoor-

gripsverwarring,

atselijke kerken

ten uit het gan-

egin der wereld

e orde, maar de

vergankelijk. Zij

n het zichtbare,

ring, maar toch

als een lichaam

onder het Woord

nding een juist

ook te kort.

aal, dan zijn de

nheid, ieder af-

maal niet. Ze zijn

van.

lige lichamen, te

woordelijke per-

antwoordelijkheid

eigen autoriteit

aag afzetten, dan

doen en ook op

gegeven, dan is

plaatselijke kerk

kvernietigend en

dragers zijn aan

POST.

een exemplaar
e Geref. Kerken
aal formaat ver-
l van groote be-
s ons met Indië

willen wij thans
ke gegevens, die
zicht, gegevens
rk, dat zij doen,
enz., maar ook
en over de chr.
voor militairen
belangrijke kwes-
Nederland aan
„De Reformatie”
et de artikelen
lad daarover ge-

t Handboek niet
ring der classis
in deputaten ad
pport. Het blijkt,
ng van het hulp-
ta classis, pag.
de z.g. landelijke
regeling zoals
van Nederland
noeijlichkeiten. In
gemerkt, dat in
id-Noord en Am-
en nu blijkt, dat
i is om zich bij

Interessant is op dit punt de bijlage bij het rapport. Deze bevat gegevens uit een briefwisseling tusschen ds Th. Kuipers en dr H. A. van Andel over deze kwestie. Op bldz. 228 zegt ds Kuipers: „In Nederland is, naar ik verneem aan geen enkele Kerk ontheffing verleend”. Men voelt hier al aan de uitdrukking „ontheffing verleenen”, dat ook belangrijke kerkrecht-kwesties hierbij een rol spelen.

Op bldz. 229 wordt van ds Kuipers geciteerd: „...ook de zendingsbijdragen der Nederlandsche Kerken zijn niet gespecificeerd. Zij omvatten alle uitgaven. Maar daarnaast hebben deze Kerken in Nederland, alle, ook de vacante Kerken, die dus reeds voor het emeritaat van hun miss. predikant betalen, hun emeritaatsbijdrage voor de Hollandsche predikanten. Dat is een solidariteitskwestie, waar in Nederland zich geen enkele Kerk aan onttrekt”. En op bldz. 231: „Het is in Nederland zoo, dat alle Kerken bijdragen aan de gezamenlijke onkosten van de emeriteering van de predikanten der Hollandsche Kerken. Ook al hebben ze zelf geen predikant, of al hebben ze samen met een andere Kerk één predikant. Men voelt zich gezamenlijk verantwoordelijk. Men is solidair”. Wel merkt hij op bldz. 232 op, „dat we geen enkele Kerk tot samenwerking kunnen dwingen. We zullen Solo tenslotte vrij moeten laten, wanneer het op zijn standpunt blijft staan”. Maar het recht van deze weigering blijft hij bestrijden.

Nu gaan we op het vraagstuk van de landelijke samenwerking niet verder in. Het is er ons slechts om te doen, aan te toonen: ten eerste, dat deze kwestie ook in Indië aan de orde is gesteld en nog niet is opgelost; en ten tweede, dat ds Kuipers en misschien ook anderen van den toestand in de Nederlandsche Kerken op dit punt een niet geheel juiste voorstelling hadden (men bedenke hierbij, dat genoemde briefwisseling werd gevoerd in het tijdvak Dec. 1937—April 1938). Ds Kuipers ziet de Nederlandsche Kerken in deze aangelegenheid „solidair”, en gebruikt dit als argument voor zijn zienswijze. Maar die totaal-indruk klopt niet geheel op de feiten. En daarom zal het zoowel in Indië als in Nederland noodig zijn, dat hierbij allereerst opnieuw de beginselvragen aan de orde worden gesteld. Alleen op die wijze kan een zuivere oplossing worden gevonden. Het opzichschuiven van de beginselkwesties maakt de zaak niet gemakkelijker, maar verschuift de moeilijkheid en maakt die in de toekomst hoe langer hoe grooter.

L. D.

P.S. Het Handboek is in Nederland verkrijgbaar bij dr J. J. Kraan, Loosduinsche Kade 111, 's-Gravenhage. (Giro 181067.)

Gereformeerde Beweging onder de Oekraïners in Polen.

Ds F. Dresselhuis, secr. van het Comité voor Geref. Oekraïne (voorz. Prof. Dr F. W. Grosheide) schrijft ons het volgende:

„Van Ds Kusiw, superintendent der jeugdige Oekr. Evang. Geref. Kerk in Polen vernemen wij, dat de Oekraïnsche Synode dit jaar heel gaarne in de maand Juni zou samenkomen. Afgevaardigden van alle 38 gemeenten, die over de beide provincies Galicië en Wolhynië verspreid liggen, hopen daar — zooals ook anders eens per jaar het geval is — te komen. Alleen de 700 Zloty (± 1230,—), die noodig zijn om de synodale onkosten te bestrijden, zijn nog niet aanwezig. Ds Kusiw vraagt dringend, of wij — in Nederland — niet een handje kunnen helpen, dat de Synode door kan gaan. „n Gift voor dit doel storte men op giro 227926 van B. Mellink, penn. Comité voor Geref. Oekraïne, Zwolle. Mag ik meteen een verzoek overbrengen, ten behoeve van onze beide Oekraïnsche studenten, die te Kampen theologie studeren?

Gedurende de vacaties (Paasch, Groote, Kerst) zouden zij gaarne eenigen tijd bij een Nederlandsch-gereformeerde familie komen logeeren. Wil men zijn adres aan mij opgeven?

Ook daardoor kan men medehelpen bij den ophou van een gezonde cel aan de grens van Sovjet-Rusland. Bij voorbaat zeer hartelijk dank.”

K. S.

Gemeen mandaat.

Weer is aan de Vrije Universiteit een promotie geweest in de theol. fac., waarbij de promovendus een stelling had opgenomen inzake het „gemeen mandaat”. Men vroeg mijn meening. Ze is deze: wat de stelling dienaangaande opmerkte, mag misschien slaan op mij onbekenden, misschien in Zuid-Afrika, waar de promovendus ditmaal vandaan kwam, maar het raakt Nederlandschen kant noch Kamper wal, tenzij ik van kant noch wal op de hoogte ben voor wat de meening van mij bekende theologen aangaat. We kunnen dan ook zulke stellingen rustig overlaten aan een academisch steekspel, welks mérites nimmer apriori gegeven zijn. Zelf gaan we over tot de orde van den dag: in Amerika schrijft ds Zwier verstandiger over het „gemeen mandaat” dan deze zuid-afrikaansche promovendus er over poneerde. Zie verder onder Persschouw. K. S.

Vereeniging voor calvinistische wijsbegeerte.

In de „Mededeelingen” van de Vereeniging voor calvinistische wijsbegeerte, April 1939 (no. 1 van den 4en jaargang), vinden we het bericht, dat het aantal der-geenen, die het werk der vereeniging steunen, tot 600 passeerde; het aantal werkende leden nadert tot 300. Onder de namen der bestuursleden treffen we thans niet meer aan dien van prof. dr K. Dijk. Of deze zich onttrokken heeft met een publieke mededeeling weet ik niet; ik ben enkele maanden afwezig geweest. Wel lees ik in de voorrede van een nieuw boek „De reformatie van het calvinistisch denken”, dat prof. Dijk

beloofd had, voor dit boek een artikel te schrijven, doch wegens drukke ambtsbezigheden van zijn voornemen af moest zien. Deze voorrede is gedateerd Jan. 1939. Overigens wordt in hetzelfde boek veel aandacht gewijd aan de wijsbegeerte der wetstidee, waaraan de namen van de professoren Vollenhoven en Dooyeweerd verbonden zijn. We hopen er op terug te kunnen komen.

K. S.

Aan de Justus-Commissiën en Justus-Correspondenten.

Rotterdam, 13 Mei 1939.

Waarde Heeren en Broeders,

Evenals vorige jaren, zal ook dit jaar weer een Jaarvergadering worden gehouden.

Het Moderamen besloot, deze te bepalen op D.V. Zaterdag 10 Juni a.s., 's namiddags 3 uur, in Restaurant „Monopole”, Stationsplein, Amersfoort.

De vergaderzaal is gunstig gelegen en de mooie omgeving lokt reeds uit tot trouwe opkomst, meer nog het referaat en den spreker, waarvoor wij U verwijzen naar de agenda.

Met het oog op de noodige regeling verzoeken wij U per omgaande bericht aan den Secretaris, wie Uw afgevaardigde zijn zal en of we op zijn (haar) komst kunnen rekenen.

Het Moderamen:

Ds J. A. TAZELAAR, Voorzitter.

J. MANNI, Secretaris,

Boezemlaan 7a, Rotterdam-N.

Ds F. A. DEN BOEFT, Penningmeester.

(Ingezonden.)

Wereldtentoonstelling New-York.

Tijdens mijn verblijf in Amerika kwam van Chr. Ref. zijde tot mij het verzoek, in de Nederlandsche pers onderstaande mededeelingen te doen die van belang zijn voor bezoekers van de wereldtentoonstelling te New-York. Aan dit verzoek voldoende breng ik thans het volgende onder de aandacht van de lezers:

In de naaste omgeving van New-York zijn verschillende kerken waar de diensten worden gehouden in beide talen. Wij geven hier een lijst van deze kerken: Chr. Ref. Church te Hoboken N. J., 310 Hudson St. (Ned. Morgendienst);

Northside Chr. Ref. te Passaic N. J., hoek Myrtle Ave en Burgess Place (Ned. Middagdienst);

First Chr. Ref. te Paterson N. J., 13 North Straight St. (Ned. middagdienst);

Second Chr. Ref. te Paterson (Prospect Park), 337 North 11th St. (Ned. middagdienst);

Prospect Park Chr. Ref. Paterson (Prospect Park), hoek North 7th St. en Farview Ave (Ned. morgendienst).

Deze kerken zijn gemakkelijk per trein of bus te bereiken. Wie zich tot den dienst des Woords begeeft, zal, naar de gewoonte der Amerikaansche Kerken, niet behoeven te zoeken naar een zitplaats. Ze zal hem, als vreemdeling, onmiddellijk worden aangeboden.

K. SCHILDER.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XXXVII.)

311. *Waarom heeft Christus gewild, dat twee teekenen gebruikt worden?*

Om ons te leeren, dat Hij niet slechts voor ons geestelijke spijs, maar ook geestelijke drank is, dat is, dat Hij ons in 'algemeen alles verschaft, wat tot onze zaligheid noodig is.

312. *Wat beteekent het dit brood en dezen beker tot de gedachtenis van Christus te gebruiken?*

Het is, door deze plechtigheid herinnerd aangaande de verlossing door Christus en onze samenvoeging met Hem, en daardoor als door een zichtbaar pand versterkt, met een vaster geloof, die weldaden aannemen, overdenken, belijden en openlijk verkondigen.

313. *Valt dan aan allen, die dit brood en dezen beker gebruiken, de gemeenschap met Christus ten deel en wordt zij (aan hen allen) verzegeld?*

Geenszins; maar alleen aan de geloovigen. Want de ongelooovigen, omdat zij deelgenooten zijn van de dulvelen, kunnen geen deelgenooten zijn van de tafel des Heeren.

314. *Wie eten en drinken van dit brood en dezen drinkbeker op waardige wijze?*

Die vóór zij toetreden zichzelf beproeven²⁾.

315. *Maar hoe zullen wij ons beproeven?*

Door onszelf te onderzoeken, of wij ware leden van Christus zijn?³⁾

316. *Waaruit weten wij, dat wij ware leden van Christus zijn?*

Indien wij in ons het ware geloof, de bekeering tot God, en de liefde tot den naaste gevoelen (of waarnemen).

317. *Maar wanneer wij deze (dingen) in ons niet volmaakt bevinden, zullen wij ons dan onthouden van het Avondmaal des Heeren?*

Allerminst, als ze slechts waar en niet geveinsd in ons zijn. Want Christus neemt de zwakken aan, en om onzer zwakheid wil, heeft Hij het Avondmaal ingesteld.

318. *Wie moeten de Sacramenten bedienen?*

De bedienaars van het Evangelie. Want de bediening der Sacramenten is een deel van den openbaren ambtelijken dienst, welken God wil, dat door niemand waargenomen wordt, dan door die van Hem geroepen is.

319. *Wie moeten echter tot de sacramenten toegelaten worden?*

Tot den doop (moeten toegelaten worden) niet alleen de volwassenen, die het fundament van het Christelijk geloof recht belijden, en een leven voeren, dat Christenen niet onwaardig is, maar ook de kinderen,

²⁾ Qui accessuri se ipsos probant.

³⁾ Explorantes nos ipsos, an simus vera Christi membra.

die uit hen geboren zijn, welke de Kerk voor geloovigen erkent. Tot het Avondmaal des Heeren echter (moeten) alleen volwassenen (toegelaten worden), die zichzelf beproeven kunnen, en deze beproefing met belijdenis en leven openbaren.

320. *Wat moet men voort met hen doen, die een leven voeren, dat voor Christenen onwaardig is?*

Zij moeten door de kerkelijke tucht bedwongen worden. H. G. B.

Een boek voor nu en later.

K. Norel en H. Heukels: Rondom het land van morgen. — N.V. Gebr. Zomer & Keuning, Uitg. Mij., Wageningen.

De verdwijnende Zuiderzee heeft het wel bijzonder goed getroffen met haar beschrijver. Reeds in twee andere boeken: „Het getij verloopt” en „Aan dood water”, heeft Norel zich een echte vakman betoond, iemand die niet alleen boeiend en vlot een verhaal weet te schrijven, maar die tevens blij geeft van deskundigheid.

Het grootsche werk dat daar verricht wordt in onze oude binnenzee, is terecht het voorwerp van nationalen trots geworden, door den geweldigen opzet en het aanvankelijk slagen, ondanks enorme moeilijkheden. Het is evenwel een gecompliceerde onderneming, veel ingewikkelder dan het droogleggen van moerassen, waarbij slechts voordeel voor allen te verwachten is. Hier wordt een nieuw perspectief geopend, ten koste van de vernietiging eener bestaande levensgemeenschap. Tegenover de voortvarende indijkers staan de visschers, die den ondergang van hun bedrijf moeten aanvaarden.

Met vele factoren moet de beschrijver rekening houden. De belangen der betrokkenen dient hij goed te kennen, een warm hart moet hij hebben voor wat was, een vertrouwend blik moet hij durven slaan in de toekomst. De weedom om wat verloren gaat, mag zijn oog niet verduisteren en zijn vertrouwen in wat wordt aan het wankelen brengen. Want het oude had veel bekorends: de degelijke volkszeden, de typische kleederdrachten, een oer-Hollandsch bedrijf. Veel daarvan zal voor goed verdwijnen, zonder door iets beters vervangen te worden, terwijl de zegeningen van het nieuwe ten deele nog in verre toekomst liggen. Met dat alles, en meer nog, dient gerekend te worden, wil men een juist beeld geven van „de slag op de Zuiderzee”.

In zijn vorige boeken heeft Norel bewezen, dat hij zijn taak begrijpt en weet te volbrengen. Zijn eerste roman was vol actie en tragiek. De visschers moesten beseffen, dat hun gelij ging verlopen, dat ze de bakens moesten verzetten, wilden zij niet omkomen. Het krampachtig verzet tegen den dijk kreeg feller kleur, dan het leven in den polder. Maar het optimisme overwon toch.

Het tweede boek beschreef het grootste bolwerk in den strijd, het eiland Urk, dat reeds aan dood water lag. De tegenstand bleek nutteloos. Met eenige moeite dwong de schrijver den lezer de oogen van de sombere realiteit af te wenden naar een rijk droomland. Zijn optimisme werd haast fantastisch groot.

En nu het nieuwe boek. De Wieringermeerpolder brengt zijn oogsten reeds op en beantwoordt aan de verwachtingen. De dijk van den Noord-oostpolder nadert zijn voltooiing en wettigt de hoop op een zelfde succes. De zee heeft reeds veel van haar gebied moeten afstaan. Nu neemt de auteur ons mee op een laatste rondvaart op het oude, nog niet beteugelde water. Wij nemen een kijkje in alle Zuiderzee-plaatsjes, die droomend van vroegeren roem te sterven staan langs de kusten. Weer neemt een verhaal de beschrijving in zich op.

Uitgangspunt is het rustige Blokzijl, geen visschersplaats meer, doch levend van wat huisindustrie. De jonge Geert gaat met zijn vader mee over zee naar Holland, om de maten te verkopen, die hij mee heeft gemaakt in de lange, stille wintermaanden. Hij ervaart den achteruitgang van die huisindustrie, die de concurrentie met de fabriek niet kan volhouden. Als hier geen verandering komt, zal armoede het einde wezen.

De jongen kiest resoluut een uitweg: de zee. Wat Blokzijl reeds niet meer heeft, bezit Vollenhove nog: visscherij. Als jongmaatje leert hij dit wankel bedrijf kennen. De schrale vangst met de kleine scheepjes kan nauwelijks voorzien in het noodzakelijk levensonderhoud. Hij maakt de gevaren mee, aan het klein-bedrijf verbonden. De levendig beschreven stranding en ondergang van den botter is als het ware het symbool van de, tot verdwijning gedoemde, Zuiderzeevisscherij. Ook hierin zit geen toekomst voor een flink jongen.

Voor het laatst verandert Geert nu. Hij komt als lichtmatroos op een rijksbelonningsvaartuig en leert nu de geheele zee met alle kustplaatsjes kennen. En overal ziet hij het zelfde: stadjes, die nooit meer van de Zuiderzee nieuwen bloei kunnen verwachten. Hij ziet Amsterdam, dat het

allang niet meer van de binnenzee moet hebben, maar door groote kanalen een verbinding heeft tot stand gebracht met de Noordzee. Zoo leert hij begrijpen, dat de Zuiderzee haar tijd heeft gehad en als hij op een der tochten den wordenden dijk ziet, gaat hij vertrouwen stellen in het werk der ingenieurs. Met de jaren groeit zijn vertrouwen, als hij resultaten ziet in de Wieringermeer.

Aardig weet de schrijver ook te illustreeren, dat de verandering in de oude zeden, geen absoluut verlies beteekent. Geert vrijt tevergeefs om een Urker meisje. Beiden houden van elkaar, maar de oude wet: Urk trouwt met Urk, dwarsboomt hen. Geert moet van zijn meisje afzien. Doch na jaren, als hij als schipper op het rijksvaartuig terugkomt, is Urk het middelpunt van de nieuwe dijkage; het eilandje is uit zijn isolement verlost, de oude zeden zijn ten deele vergeten, zoodat de flinke Blokzijlsche jongen het knappe Urker meisje mag trouwen.

De tijden zijn veranderd; de oude doode stadjes wachten een nieuwen bloei, niet meer van de zee, maar van het ingepolderde land.

In de drie boeken die Norel over de Zuiderzee geschreven heeft, ontmoet men telkens dezelfde idealistische gedachte, doch van een andere zijde belicht. Hier toont hij een open oog te hebben voor de schoonheid van het verleden. De stadjes met hun eigen sfeer zijn goed beschreven. De romantiek van het verleden oefent haar bekoring op hem uit, maar anderzijds betoont hij zich een gezond realist, die met gegrond optimisme de nieuwe toekomst aanvaardt. Als orthodox protestant eensgezestes met het grootste deel der bevolking, onderschat hij niet de gevaren, die de inpoldering in geestelijk opzicht mee kan brengen, maar vreest hij niet voor de gevolgen. Het ware geloof zal gelouterd uit den strijd naar boven komen.

Een eigen aandeel aan het werk heeft de tweede auteur, de fotograaf Heukels. Zijn foto's spreken op hun wijze over de schoonheid van het verleden en laten zien de veranderingen van het heden. Met den geschreven tekst vormen zij samen een werk van documentair belang, zoowel voor het heden als voor later. Het geheel maakt een fraai, goed, christelijk boek.

Gron.

H. S.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Hoe een christen heeft te staan tegenover leven en dood.

Een broeder zond mij het volgende schrijven: „Een hoogstaande broeder beweerde: Als Gods kinderen na de bede: „Vergeef ons onze schulden” deze schuldvergeving door het geloof mogen aannemen, dan wordt het leven voor hen angstig. Niet het sterven, maar juist het leven maakt hen angstig, want zij moeten, na hun schuldvergeving, dit leven weer in, de zonde zal hen weer lokken, de Satan zal weer trachten hen tot zonde te verleiden; zij weten zich zoo zwak; en juist deze wetenschap, dat zij zoo gemakkelijk weer zullen vallen, maakt hun leven angstig.”

Over deze bewering heb ik reeds geruimen tijd getoed.

Ik kan hiervoor geen grond in de Heilige Schrift vinden. Ook ken ik wel stervensangst en zondenvrees. En ofschoon ik reeds ver over den middelbaren leeftijd ben, is het leven mij zeer dierbaar en ken ik eerder levenslust, dan levensangst.

Tot zoover deze broeder.

Het komt mij voor, dat hij voor een goed deel zonder reden zoo heeft getoed.

Levensangst is een verschijnsel, dat zeker niet thuis behoort bij een kind van God.

Zondenvrees wel; maar dat is heel iets anders.

Laat ik trachten, dat door een beeld duidelijk te maken.

Daar trekt door het gebergte een geroutineerd bergbeklimmer.

Aan alle kanten om hem heen zijn ravijnen; hij moet telkens gaan over steile hellingen, waarlangs iemand gemakkelijk naar beneden glijft. Er is dus elk oogenblik gevaar. De reiziger weet, dat hij aldaar op zijn hoede moet zijn; en dat is hij ook. Elke stap, die hij doet, is weloverwogen. Maar angst kent hij niet. Zijn kracht, zijn behendigheid, zijn routine geven hem de zekerheid, dat hij niet zal verongelukken.

Angst zou trouwens heel slecht zijn; angst zou hem zijn zekerheid doen verliezen en het onheil naar hem toe trekken.

Zoo gaat het een kind van God.

Hij vindt de zonde heel erg; hij wil daar niet graag in vallen.

Ook weet hij, dat die zonde toch altijd om hem heen is, dat het gevaar van te zondigen elk oogenblik dreigt.

Daarom is hij altijd op zijn hoede.

Dat is, wat de Bijbel noemt: „wandelen in vrees”. Maar dat is geen angst. Gods kind weet, door het geloof, dat hij niet zal omkomen, dat duivel noch dood hem los kunnen slaan van de liefde Gods. Daarom blijft hij rustig onder alle dreiging; ook bij alle zondendreiging.

Als een kind van God angst heeft voor het leven, dan deugt het met hem niet, dan staat hij niet in het geloof.

Dan ziet hij niet, dat hij, sinds hij in Christus geloofd, door het werk, het borglochtelijk werk, van Christus wordt omvangen en gedragen.

Angst voor het leven bij een kind van God komt hieruit voort, dat hij nog min of meer meent, dat hij voor eigen rekening, op eigen gelegenheid het leven door moet treden.

De apostel Paulus kende zeker de vrees voor de zonde, de worsteling tegen de zonde (Rom. 7); maar dat er bij hem van geen levensangst sprake was, dat blijkt meer dan duidelijk uit den jubel aan het slot van Romeinen 8.

Laat u dus door niemand wijs maken, dat levensangst iets zou zijn, dat thuis hoort bij een geloovige.

Levenslust past veel beter bij het kind van God dan levensangst.

De broeder, die mij schreef, behoeft dat heelemaal niet te zien als iets abnormaals of verkeers, dat hij, op zijn leeftijd, het leven nog zoo lief heeft.

Laat hij daar veelmeer dankbaar voor zijn.

Als hij maar toeziet, dat zijn levenslust waarachtig christelijke levenslust is; d.w.z. als hij het leven maar liefheeft, omdat hij in het goede en schoone, dat het leven meebrengt, ziet een openbaring van de liefde Gods in Christus; als hij het leven maar liefheeft, omdat hij in dat leven zijn God mag dienen.

Als het zó is, dan zal de angst voor den dood ook wegvallen.

Angst voor den dood behoort evenmin bij het kind van God, als angst voor het leven.

Het is niet verkeerd, dat wij liever willen leven dan sterven; het is niet verkeerd, dat wij liever de wederkomst van Christus willen beleven, om zoo, rechtstreeks, het Nieuw Jeruzalem binnen te gaan, dan dat wij den weg zouden moeten volgen door het graf.

Maar angst voor den dood mogen wij niet hebben. Ook daarin is gebrek aan geloof.

Wie leeft uit het geloof, weet, dat ook de dood hem geen kwaad kan doen, wij ook die dood hem niet ontnemt de liefde Gods, die is de eenige wortel van alle zaligheid.

Wij mogen, wij moeten het leven liefhebben, maar nooit anders dan zoo, dat wij zeggen kunnen: als God het mij ontnemt en mij den dood doet ingaan, het zal mij ook wel zijn, want, wat mijn leven goed en schoon maakte, n.l. de liefde Gods in Christus, dat blijft ik ook in den dood behouden.

Het lijkt mij toe, dat ons leven in het algemeen, ook het leven van dien broeder, die mij schreef, in dat opzicht nog wel eenige reformatie noodig heeft. Het komt mij voor, dat onze levensliefde nog teveel een wereldsch karakter vertoont, waardoor stervensangst er onlosmakelijk aan is verbonden.

Daar moeten wij boven uit.

En daar zullen wij boven uit komen, als wij maar waarlijk uit het geloof leven; van het geloof uit alle dingen beschouwen en genieten. Dan gaat de angst voor het leven, maar ook de angst voor den dood weg; dan stappen wij koninklijk het leven door, maar zien ook koninklijk den dood in het aangezicht.

Dan zullen wij teeder leven; maar die teerheid zal onze vrede niet schaden.

Dan zullen wij altijd, onder alles, recht gelukkige menschen zijn, in wier leven de klank van de psalmen niet versterft.

D. v. D.

MUZIKALE KRONIEK

Recitatief en kerkkoor in den eeredienst?

Het zal elk, die in de volle realiteit van ons kerkelijk leven is ingesteld, niet zijn ontgaan, dat men in dezen tijd den eeredienst aan steeds hogere aesthetische eischen wil doen beantwoorden.

Dit feit kan men verschillend waardeeren.

De zorg voor het schoone in den eeredienst kan kerngezond zijn als uiting van het door Christus vrijgemaakte leven, dat overal, ook in de liturgie, harmonie wil scheppen en dat wantrouwend staat tegenover al wat zich als waarheid aandient, maar niet in een passend bruiloftskleed is gehuld.

Ook kan dit feit symptoom zijn van een levenshouding, die zich in bijzaken van ornamentiek verstrooit en uitput, waarbij de hoofdzak, het Woord Gods, op den achtergrond moet raken.

Eerst een Schriftuurlijke doorlichting maakt hier zichtbaar, dat van twee elkaar gelijkende fraaie vormen de eerste vol, de tweede hol kan zijn. Dit ervaart hij, die fraai-geconstrueerde rederijerspreken moet doorwerken, evenals een archaeoloog allerlei imposante knekelhuizen moet bezoeken; die flauw van honger wordt bij het lezen van de vlotte en aandoenlijke meditaties van vele moderne dominees; die geen rust vindt in die hoog-Barokke kerken, waar duizenden woelige kronkellijnen tegen elkander in worstelen; die in de veelstemmigheid der middeleeuwsche motetten de stem van God niet meer kan volgen; die zich ergert aan de „stichtelijke” draaijerijen welke een enkele kerkganger zich nog op het voetspoor der 18de eeuwse voorvaderen bij het psalmgezang veroorlooft.

Alleen de geloovige, die door de Schrift wordt beziel met levenskracht en inspiratie, is in beginsel boven het aesthetisme uitgekomen tot een schoonheid, die des te waarachtiger is naarmate zij ongezocter is. Een schoonheid, die geen halt houdt voor kerken, maar zich ook in den eeredienst en in het muzikale element daarvan zal moeten openbaren.

Uit dezen gezichtshoek zullen wij moeten oordeelen over de pogingen, die worden gedaan om het muzikale deel der liturgie te hervormen en uit te bouwen. Twee hiervan liggen voor ons: „Tien onberijmde psalmen als recitatief gezet” door Adr. Engels¹⁾, met een inleiding van Prof. Dr G. van der Leeuw, en „Het Kerkkoor in de Liturgie”, composities van I. J. Oskam²⁾, met inleidende woorden van Prof. Dr G. van der Leeuw, Ds J. Chr. Fritzsche en Hubert Cuypers. Waar deze boekjes serieuze pogingen zijn, zou het ongepast wezen, ze te negeren.

Bijzonder sympathiek doet al dadelijk aan het domineeren van de stem der Schrift, die met name in de recitatieven onveranderd spreekt en zóó verre te verkiezen is boven de omdichting ervan in onze en elke psalmberijming. Uit den opzet en uit de inleidingen blijkt duidelijk, dat men de gevaren van aesthetisme en overwoekering van den gemeentezang scherp heeft gezien: „Dit laatste mag nooit het geval zijn: ook is een kerkdienst niet tegelijk een uitvoering van een Chr. Zangvereniging” en elders: „De uitgave van deze Psalmen is dus allerminst een poging om onzen berijmden psalmenschat te verdringen, doch veel meer om de schoonheid en de geloofskracht van het psalmboek nog sterker te doen uitkomen.” En alleen al uit het feit, dat dezelfde uitgever en schrijver der inleidingen deze pogingen propageeren, blijkt dat men hier niet eenzijdig wedde op hetzelfde paard.

Ook in muzikaal opzicht doen beide werkjes sympathiek aan, door een smakelijke ongeunsteldheid, die bij een eerste begin niet misstaat.

Engels melodiseerde en harmoniseerde de psalmen 19, 23, 51, 65, 90, 95, 116, 121 en 146 en sloot daarbij wat den stijl betreft nauw aan op de oude kerktoonsoorten van het Gregoriaans. Zijn melodieën zijn sober en ernstig, de harmonisatie getuigt van goeden smaak.

De composities van Oskam liggen meer in het gehoor, daar zij in den Duitschen zangstijl van omstreeks 1890 (Wagner en Wolf) zijn gehouden. Ofschoon ze als zoodanig voor onzen tijd hoegenaamd geen representatieve waarde bezitten, zijn ze door hun welluidendheid en geslaagde aansluiting bij de woorden wel aannemelijk en hier en daar verdienstelijk, b.v. in nr. 7 (de Apostolische Geloofsbelijdenis).

Men kan deze werkjes aanbevelen en ze toch voor gebruik in onzen Gereformeerden eeredienst minder gewenscht achten. Eenige bedenkingen van praktischen en stijlkritischen aard, die ook bij het zich verdiepen in deze geschriften in mij opkwamen, mogen hier worden geplaatst.

Deze betreffen in de eerste plaats het door de gemeente op zangtoon reciteeren van de Psalmen. In de oude Christelijke Kerk is men hiermede begonnen, en langzamerhand heeft de melodie zich daarbij van toonloosheid ontwikkeld tot het Gregoriaansch, dat als kunstvorm van religieuze melodie nog steeds onoverwonne is. Maar, afgedacht van de excessen, is het niet onredelijk geweest, dat de Reformatie met het Gregoriaansche recitatief brak. Het was toen reeds te aristocratisch, zoo niet te archaisch geworden, om volkszang te kunnen blijven. De Reformatoren hebben dat gevoeld en daarom herhaaldelijk gegrepen naar volks- (in ieder geval volksche) melodieën, waarvoor zij de Psalmen in hymnischen strophenvorm omdichtten. De snelle en enorme verbreiding van hun liederen is wel het beste bewijs van hun juist begrip in deze materie.

Nu er in dezen tijd verscheidenen zijn, die deze psalmwijzen in hun oorspronkelijken vorm alweer verouderd achten (hetgeen de Synode van de Holl. Geref. Kerk aan de Kaap de Goede Hoop er zelfs toe bracht, in haar psalmboek van 1895 naast sommige oude psalmwijzen nieuwe te plaatsen), is zeker impopulariteit van recitatieven te verwachten, vooral van deze met hun sterk Gregoriaanschen inslag. Men heeft er nu eenmaal reke-

1) Uitgegeven voor Adoremus, door Bosch & Keuning, N. V., te Baarn.

2) Uitgegeven door Bosch & Keuning, N. V., te Baarn.

OP
E

Er val
vereeni
te belu
van jong

ning mee
lijken v
lied ge
zonder

Een al
schakele
Ook deze
bekend,
voorbeeld
scheidde,
dat de ge
zongen v
tholieke
den mass
steeds n
vollen o
felen of
voorhele
blijkt we
Roomsch
laat. Zelf
alleen m
dan nog
surrogat
gekuist
gansche
aan hij o
bodig. V
dienst!

Dit sta
verfd als
Prof. var
„Het mo
lijke calv
reformee
het zwijg
wijzen na
ontkend,
lijdt, door
uitdrukke
grootende
een engel
nen het
zijn lofze
zoo innig
nen wor
schoone
Daarley
de mond
dienst —
daarmee

Bovend
met de r
wij de h
frischhe
noodig.
Psalmgez
opgericht
ven neme
ten doen.
het beste
durven p
nemen n
de vraag
dan de cr
toch in d
1890. Het
te vellen,
heven oo
echter op
neo-produ
vergeet.

Ik geloof
hoeven te
uiterste v
schen als
gezaag en
de stijble
de zolder
doozen v
een dorps
prachtige
Schriftlez
tatief op 2

Wie dez
het mees
den bega
van der
ook de b
hoop, dat
den weg
onze verr

Rotterd

3) En Ca
Psalmen op

4) ?

5) Lees: